

LUVAT JA VALVONTA -HANKE: PALVELUKERROKSEN KESKEISET KÄSITTEET

Versio 0.8

Esipuhe

Työ- ja elinkeinoministeriö ja Sanastokeskus TSK käynnistivät toukokuussa 2017 Luvat ja valvonta -kärkihankkeen sanastotyön ensimmäisen vaiheen. Sanastotyön kohteena on ollut Luvat ja valvonta -hankkeen kohdearkkitehtuurityössä koottujen asioinnin ja palvelukerroksen keskeisten käsitteiden tunnistaminen ja määrittely.

Luvat ja valvonta -kärkihanke on yksi hallituksen rahoittamista digihankkeista, jota TEM vetää ja koordinoi. Hankkeen tavoitteena on uudistaa lupa- ja valvontatoiminnan toimintamallit hyödyntämällä digitaalisuuden mahdollisuuksia. Hankkeessa hyödynnetään yhteistä asiakaslähtöisen kehittämisen mallia sekä tunnistetaan asiakkaan tarpeeseen vastaavat lupa- ja valvontakokonaisuudet. Tavoitteena on tunnistaa hallinnon tasot ja viranomaisrajat ylittävät asiakaslähtöiset palvelukokonaisuudet sekä kuvata ne yhdenmukaistavasti ja yhteensovittavasti. Hanke toteuttaa myös yhden luukun periaatteella toimivan digitaalisen palvelukerroksen yhteiskäyttöisine, tiedon hyödyntämistä ja jakamista tukevine toiminnallisuuksineen. Hankkeesta tarkemmin hankkeen kotisivuilta <http://tem.fi/luvat-ja-valvonta-karkihanke>.

Luvat ja valvonta -hankkeen sanastoon valittiin 54 käsitettä hankkeen ensimmäisen vaiheen kohdearkkitehtuurikuvauksen perusteella. Tavoitteena on ollut yhdenmukaistaa ja selkiyttää lupa-, ilmoitus- ja valvontakokonaisuuden käsitteitä sekä muokata hankkeen kokonaisarkkitehtuurityössä koottujen käsitteiden määritelmiä systemaattiseksi, tietojärjestelmien yhteentoimivuutta tukevaksi sanastoksi. Sanaston käsitteet liittyvät pääosin palvelukerrokseen ja sen tarjoamiin toiminnallisuuksiin ja niitä on tarkasteltu lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä edellyttävän toiminnan näkökulmasta. Sanastossa käsitteiden nimityksistä on annettu suomenkieliset suositukset ja käsitteiden kuvaukset (määritelmät ja huomautukset) on laadittu suomeksi.

Luvat ja valvonta -hankkeen ns. ensimmäisen vaiheen sanaston lausuntokierros järjestettiin loka-kuussa 2017. Lausuntoja saatiin kaikkiaan 29 toimijalta ja lausuntoihin sisältyi 330 yksittäistä kommenttia. Lausunnoissa sanastoon ehdotettiin lisättäväksi myös noin 150 käsitettä. Lausuntokierroksen jälkeen sanastoa on muokattu sekä käsitte kuvauksien että termisuositusten osalta.

Luvat ja valvonta -hankkeen sanastotyön ensimmäisessä vaiheessa määriteltyjen, pääosin yleisen tason käsitteiden tarkastelun jälkeen sanastotyötä on tarkoitus jatkaa mm. kytkemällä se tukemaan arkkitehtuurityötä ja tietosisältöjen tarkempaa yhteensovittamista. Tavoitteena on viedä sanasto myöhemmin myös Ydinsanastoryhmän käsittelyyn, mutta tämä edellyttää mm. sanaston omistajuuteen, hallinnointiin ja arkkitehtuuriin yhteensovittamiseen liittyvien kysymysten ratkaisemista.

Seuraavat Luvat ja valvonta -hankkeen asiakaslähtöisten palvelukokonaisuuksien palvelumuotoilu-hankkeiden asiantuntijat ovat osallistuneet sanastotyön ensimmäiseen vaiheeseen:

Riitta Autere, YM

Dea Crichton-Turley, TEM

Petri Huovinen, Valvira

Saku Härkönen, YM

Minna Valtavaara, Tukes

Päivi Virtanen, MMM

Sirpa Alitalo, TEM

Päivi Tommila, TEM

Katri Seppälä, Sanastokeskus TSK, terminologi

Anu Ylisalmi, Sanastokeskus TSK, terminologi

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	2
Käsittekaavioluettelo.....	4
Sanaston rakenne ja merkinnät.....	5
Käsitteet, määritelmät ja termit.....	5
Sanaston rakenne.....	5
Termitietueen rakenne.....	6
Käsittekaavioiden tulkinta.....	7
1 Keskeiset käsitteet.....	9
2 Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely.....	16
3 Valvonta.....	20
Hakemisto.....	25

Käsitekaavioluettelo

Käsitekaavio 1. Palvelukokonaisuus.....	14
Käsitekaavio 2. Toimija.....	15
Käsitekaavio 3. Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely.....	19
Käsitekaavio 4. Valvonta.....	24

Sanaston rakenne ja merkinnät

Käsitteet, määritelmät ja termit

Sanaston lähtökohtana on ollut luotettavien määritelmien ja käsitejärjestelmien tuottaminen. Siksi sanasto on laadittu systemaattisesti, noudattaen terminologisia periaatteita ja menetelmiä, jotka on määritelty ISO/TC 37:n (International Organization for Standardization/Technical Committee 37 Language and terminology) laatimissa kansainvälisissä standardeissa.

Terminologiselle sanastotyölle on ominaista käsitekeskeisyys. Siinä missä sanakirjat tarkastelevat sanoja ja niiden merkityksiä, terminologisten sanastojen lähtökohtana ovat käsitteet ja niiden väliset suhteet.

Käsitteet ovat ihmisen mielessään muodostamia ajatusmalleja, jotka vastaavat tiettyjä todellisuuden kohteita, niin sanottuja tarkoitteita. **Tarkoitteet** voivat olla konkreettisia tai abstrakteja, ja niillä on erilaisia ominaisuuksia. Näistä ominaisuuksista muodostettuja ajatusmalleja kutsutaan käsitepiirteiksi. Käsitteen sisältö muodostuu joukosta erilaisia käsitepiirteitä, joista olennaiset ja erottavat kuvataan **määritelmän** avulla. Määritelmät on kirjoitettu sellaiseen muotoon, että niiden avulla voidaan tunnistaa kunkin käsitteen paikka käsitejärjestelmässä. **Termit** puolestaan ovat käsitteiden nimityksiä, joiden avulla voidaan lyhyesti viitata käsitteen koko sisältöön.

Sanaston käsitteet on analysoitu selvittämällä kunkin käsitteen olennainen sisältö, käsitteiden väliset suhteet ja näiden suhteiden perusteella muodostuvat käsitejärjestelmät. Analyysin tuloksia on hyödynnetty määritelmien laadinnassa ja termien valinnassa. Käsitejärjestelmät on kuvattu myös graafisina käsitejärjestelmäkaavioina.

Sanaston rakenne

Sanasto on ryhmitelty **aiheenmukaisesti** jäsenneltyihin lukuihin, joissa toisiinsa liittyvät käsitteet on pyritty sijoittamaan lähekkäin.

Aakkosellinen hakemisto löytyy sanaston lopusta. Hakemistossa käytetty numerointi viittaa käsitteen numeroon sanastossa.

Termitietueen rakenne

Käsitteet on esitetty sekä numeroituina termitietueina että käsitejärjestelmiä kuvaavina kaavioina. Käsitekaaviot ja termitietueet on tarkoitettu toisiaan tukeviksi esitysmuodoiksi.

Termitietueessa käsitteelle annetaan ensin termisuositus. Tämän jälkeen seuraa määritelmä ja mahdolliset määritelmää täydentävät lisätiedot eli huomautukset. Käsitteet on numeroitu juoksevasti. Alla on esimerkkinä *palvelukokonaisuutta* käsittelevä termitietue ja merkintöjen selitykset:

8	käsitteen numero
palvelukokonaisuus	suomenkielinen termi
asiakasryhmän tarpeisiin perustuva useista <i>palveluista</i> koostuva kokonaisuus	määritelmä (alkaa pienellä kirjaimella, ei pistettä lopussa, <i>kursivointi</i> viittaa sanastossa määriteltyyn käsitteeseen)
Useimmiten palvelukokonaisuuden tuottamiseen osallistuu useita eri <i>toimijoita</i> . Palvelukokonaisuuksia voidaan muodostaa erilaisten toimintojen tarpeisiin kuten lupien, ilmoitusten, rekisteröintien ja valvonnan palvelukokonaisuus tai tapahtuman järjestämisen palvelukokonaisuus.	huomautus (erotettu määritelmästä sisennyksellä, normaalit kokonaiset virkkeet, lisätietoa käsitteestä, esimerkkejä, tietoa termien käytöstä yms.)
Käsitekaavio: <i>Palvelukokonaisuus</i>	viittaus käsitekaavioon (tieto siitä, missä käsitekaavioissa kyseinen käsite esiintyy)

Kooste kaikista käsitteiden yhteydessä sanasto-osuudessa käytetyistä merkintätavoista:

lihavointi	suomenkielinen suositettava termi (ensimmäisenä suositettavin ja sen jälkeen hyväksyttävät synonyymit)
<i>kursivointi</i>	kursivointi määritelmässä tai huomautuksessa viittaa tässä sanastossa määriteltyyn käsitteeseen
<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>	käsitteen käyttöaluerajaus on merkitty kulmasulkuihin ennen termisuosituksia, jos usealla alalla käytössä oleva käsite on määritelty vain tietyn alan näkökulmasta tai jos tietyn alan käsite on määritelty normaalia suppeammin; esimerkiksi <i>ohjeistus</i>

Käsittekaavioiden tulkinta

Käsittekaaviot havainnollistavat käsitteiden välisiä suhteita ja auttavat hahmottamaan kokonaisuuksia. Sanastossa esiintyy terminologisia käsitesuhteita, joita on kuvattu UML:n (Unified Modeling Language) mukaisilla merkintätavoilla (ks. ISO 24156-1 Graphic notations for concept modelling in terminology work and its relationship with UML -- Part 1: Guidelines for using UML notation in terminology work).

Sanastossa esiintyy seuraavanlaisia käsitesuhteita ja terminologisten käsitesuhteiden vakiintuneita merkintätapoja (ks. esimerkit seuraavalla sivulla):

Käsitteen merkitseminen kaavioon

- käsitteet esitetään kehyksissä
- sanasto-osuudesta on poimittu käsitteen tiedoista kaavioon käsitteen numero, termi ja määritelmä
- lihavoimaton termi on kaaviossa helpottamassa kaavion tulkintaa, mutta sitä ei ole määritelty sanastossa

Hierarkkinen suhde (kolmioon päättyvä viiva \rightarrow)

- vallitsee laajemman yläkäsitteen (*riskianalyysi*) ja sitä suppeamman alakäsitteen (*toimivaltaisen viranomaisen riskianalyysi*) välillä
- alakäsite sisältää kaikki yläkäsitteen piirteet sekä vähintään yhden lisäpiirteen, mutta sitä vastaa suppeampi joukko tarkoituksia kuin yläkäsitettä
- alakäsite voidaan ajatella yläkäsitteen erikoistapaukseksi
- kolmion kärki osoittaa yläkäsitteeseen

Koostumussuhde (vinoneliöön päättyvä viiva \diamond)

- alakäsitteet ovat osia yläkäsitteenä olevasta kokonaisuudesta
- yläkäsitteen piirteet eivät sisälly alakäsitteeseen kuten hierarkkisessa käsitejärjestelmässä
- esimerkiksi *palvelukokonaisuus* on useista *palveluista* koostuva kokonaisuus
- vinoneliö kiinnittyy yläkäsitteeseen

Assosiativinen suhde (viiva ilman symbolia)

- käsitesuhde, jota ei voida luokitella hierarkkiseksi tai koostumussuhteeksi (esim. ajalliset, paikalliset, toiminnalliset, välineelliset sekä alkuperään ja syntyyn liittyvät suhteet)
- assosiativisen suhteen tyyppi käy yleensä ilmi määritelmän kielellisestä muodosta
- esimerkiksi *toiminnan* ja *toimintatiedon* välillä on assosiativinen suhde: toimintatieto on toiminnan käyttämä, toiminnassa tuotettavaa tai muuta toimintaa koskevaa tietoa

Katkoviivoilla kuvattu käsitesuhde

- katkoviivoilla merkitään käsitesuhteet, jotka eivät käy ilmi määritelmien sanamuodoista (esimerkiksi käsitteiden *vireilletulo* ja *vireillepano* välinen assosiativinen suhde on merkitty katkoviivalla, koska *vireilletulon* määritelmässä ei viitata suoraan *vireillepano*-käsitteeseen)
- katkoviivoilla kuvatut käsitesuhteet täydentävät määritelmiä ja tukevat käsitteiden ymmärtämistä
- katkoviivalla voidaan merkitä niin hierarkkinen suhde, koostumussuhde kuin assosiativinen suhdekin

Moniulotteinen käsitejärjestelmä (viiva, jonka yhteyteen on merkitty jaotteluperuste)

- yläkäsitteestä päästään erilaisiin alakäsitevalikoimiin käyttämällä eri jaotteluperusteita
- yhden jaotteluperusteen mukaiset eli yhteen ulottuvuuteen kuuluvat (kaaviossa saman jaotteluperusteen alle merkityt) alakäsitteet eivät voi yhdistyä uudeksi käsitteeksi (esimerkiksi *asianosainen* ei voi olla *asiaan osallinen*)
- eri jaotteluperusteen mukaiseen ulottuvuuteen kuuluvia alakäsitteitä voidaan yhdistää uusiksi käsitteiksi (esimerkiksi *asiakas* voi olla *asianosainen*)
- jaotteluperusteen nimitys on usein merkitty viivan viereen (esimerkiksi jaottelu osallisuuden ja toimijoiden välisen suhteen mukaan)

HIERARKIASUHDE

25 riskianalyysi
toiminta, jossa tunnistetaan riskit ja arvioidaan suunniteltuun toimintaan liittyvien poikkeamien todennäköisyyttä

26 toimivaltaisen viranomaisen riskianalyysi
riskianalyysi, jonka toimivaltainen viranomainen on laatinut toiminnanharjoittajan toiminnasta

KOOSTUMUSSUHDE

8 palvelukokonaisuus
asiakasryhmän tarpeisiin perustuva useista palveluista koostuva kokonaisuus

5 palvelu
palvelutoiminnan tuloksena syntyvä aineeton hyödyke, joka kulutetaan tai koetaan

ASSOSIATIIVINEN SUHDE

1 toiminta
yksittäinen tai joukko toisiinsa liittyviä toimintoja, tapahtumia tai vaiheita

18 toimintatieto
toiminnan käyttämä, toiminnassa tuotettava tai muu toimintaa koskeva tieto

MÄÄRITELMÄÄ TÄYDENTÄVÄ KÄSITESUHDE

29 vireillepano
toiminta, jolla asia saatetaan toimivaltaisen viranomaisen tietoon käsittelyä varten

30 vireilletulo
tapahtuma, jossa toimivaltainen viranomainen vastaanottaa asian

MONIULOTTEISUUS

10 toimija
keskinäisessä toiminnassa mukana oleva aktiivinen osallinen, joka voidaan yksilöidä

osallisuuden mukaan

12 asianosainen
toimija, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta hallintoasia välittömästi koskee tai saattaa koskea ja jolla on oikeus saada kaikki itseään koskevat tiedot sekä esittää niihin liittyviä vaatimuksia ja mielipiteitä

13 asiaan osallinen
muu kuin asianosainen, johon hallintoasia vaikuttaa tai voi vaikuttaa ja jolla on oikeus saada hallintoasiaan liittyvät julkiset tiedot ja esittää hallintoasiaan liittyviä mielipiteitä

1 KESKEISET KÄSITTEET

1

toiminta

määritelmä

yksittäinen tai joukko toisiinsa liittyviä toimintoja, tapahtumia tai vaiheita

huomautus

Toiminta voi olla jatkuvaluonteista tai tilapäistä.

Käsittekaaviot: [Palvelukokonaisuus](#) ja [Toimija](#)

2

lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta

määritelmä

toiminta, joka edellyttää yhtä tai useampaa *toimivaltaisen viranomaisen* tekemää hyväksyntää

huomautus

Toimivaltaisen viranomaisen hyväksynnän vaatiminen voi perustua säädökseen tai hallinnolliseen määräykseen. Toiminnan sisällön lisäksi esimerkiksi toiminnan laajuus ja sijainti vaikuttavat siihen, tarvitseeko toiminta toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntää.

Luvat ja valvonta -arkkitehtuurin *palvelukerroksen* kautta tehtävä ilmoitus-, lupa- tai rekisteröinti-asian *vireillepano* käynnistää toimivaltaisen viranomaisen prosessin. Toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä voi luoda oikeuksia ja velvollisuuksia.

Luvat ja valvonta -arkkitehtuurin palvelukerroksessa ei oteta kantaa siihen, miten *toimivaltaiset viranomaiset* organisoivat asiankäsittelyprosessinsa, mitä vaiheita siihen liittyy viranomaisen asiankäsittelyjärjestelmässä ja miten vaiheet on nimetty. Palvelukerroksen tarkoituksena on sovittaa yhteen eri viranomaisten ilmoituksiin, lupiin, rekisteröinteihin ja *valvontaan* liittyviä tietosisältöjä, jotta riittää, että *asiakas* ilmoittaa kunkin tiedon vain yhden kerran.

Käsittekaaviot: [Palvelukokonaisuus](#), [Lupa-](#), [ilmoitus-](#) ja [rekisteröintiasioiden käsittely](#) ja [Valvonta](#)

3

toimivaltainen viranomainen

määritelmä

viranomainen, jolla on lakiin perustuva oikeus ja velvollisuus käyttää julkista valtaa ja toteuttaa julkista hallintotehtävää

Käsittekaaviot: [Palvelukokonaisuus](#) ja [Toimija](#)

4

toimivaltainen viranomaistoimija

määritelmä

toimija, jolle *toimivaltainen viranomainen* on sopimuksella antanut oikeuden hoitaa toimeenpanotehtävää tai sen osaa

huomautus

Kunta voi esimerkiksi antaa valvontavastuun muulle kuin virassa olevalle eläinlääkärille. Kunta kuitenkin tekee valvonta-asioihin liittyvät *päätökset* tarpeen mukaan esimerkiksi eläinlääkärin *havaintojen* perusteella.

Käsittekaaviot: [Palvelukokonaisuus](#) ja [Toimija](#)

5

palvelu

määritelmä

palvelutoiminnan tuloksena syntyvä aineeton hyödyke, joka kulutetaan tai koetaan

Käsittekaavio: [Palvelukokonaisuus](#)

6

toimivaltaisen viranomaisen palvelu

määritelmä

palvelu, jonka *toimivaltainen viranomainen* tai viranomaisen valtuuttama *toimivaltainen viranomaistoimija* tuottaa

Käsittekaavio: [Palvelukokonaisuus](#)

7

palvelukerros

määritelmä

tekninen ratkaisu, joka mahdollistaa *palvelukokonaisuuksiin* liittyvien tietojärjestelmien ja käsittelysääntöjen hallinnan

huomautus

Lupien, ilmoitusten, rekisteröintien ja valvonnan palvelukerros tarjoaa tietokoosteen siitä, mitä *lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativan toiminnan toiminnanharjoittajalta* edellytetään ennen toiminnan aloittamista sekä mahdollistaa *asioiden vireillepanon* ja käsittelyn seurannan. Varsinainen asioiden käsittely tapahtuu *toimivaltaisten viranomaisten* omissa asiankäsittelyjärjestelmissä.

Käsittekaavio: *Palvelukokonaisuus*

8

palvelukokonaisuus

määritelmä

asiakasryhmän tarpeisiin perustuva useista *palveluista* koostuva kokonaisuus

huomautus

Useimmiten palvelukokonaisuuden tuottamiseen osallistuu useita eri *toimijoita*.

Palvelukokonaisuuksia voidaan muodostaa erilaisten toimintojen tarpeisiin kuten lupien, ilmoitusten, rekisteröintien ja valvonnan palvelukokonaisuus tai tapahtuman järjestämisen palvelukokonaisuus.

Käsittekaavio: *Palvelukokonaisuus*

9

osallinen

määritelmä

toimintaan osallistuva, osallistettava tai muuten toiminnan kohteena oleva taho

huomautus

Osallisina voivat olla sellaisetkin toiminnan kohteena olevat tahot, jotka eivät osallistu toimintaan aktiivisesti (esimerkiksi kiinteistö).

Käsittekaaviot: *Palvelukokonaisuus* ja *Toimija*

10

toimija

määritelmä

keskinäisessä *toiminnassa* mukana oleva aktiivinen *osallinen*, joka voidaan yksilöidä

huomautus

Esimerkiksi *toimivaltainen viranomainen, toimivaltainen viranomaistoimija* ja *toiminnanharjoittaja* ovat *lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativaan toimintaan* liittyviä toimijoita.

Käsittekaaviot: *Palvelukokonaisuus* ja *Toimija*

11

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

toiminnanharjoittaja

määritelmä

toimintaa harjoittava henkilö tai organisaatio, joka ei ole viranomainen

Toiminnanharjoittajan toiminta voi olla ammattimaista tai harrastepohjaista.

Käsittekaavio: *Toimija*

12

asianosainen

määritelmä

toimija, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta hallintoasia välittömästi koskee tai saattaa koskea ja jolla on oikeus saada kaikki itseään koskevat tiedot sekä esittää niihin liittyviä vaatimuksia ja mielipiteitä

Käsittekaavio: *Toimija*

13

asiaan osallinen

määritelmä

muu kuin *asianosainen*, johon hallintoasia vaikuttaa tai voi vaikuttaa ja jolla on oikeus saada hallinto-
asiaan liittyvät julkiset tiedot ja esittää hallintoasiaan liittyviä mielipiteitä

huomautus

Asiaan osallinen voi olla henkilö, organisaatio tai yksilöity objekti.

Toimintaan voi liittyä useita asiaan osallisia.

Käsittekaavio: *Toimija*

14

asiakas

määritelmä

toimija, jolla on asiakassuhde *palvelunantajaan*

huomautus

Asiakas voi olla henkilö tai organisaatio.

Lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativassa toiminnassa asiakassuhde syntyy usein *palvelu-
kerroksen* kautta.

Käsittekaavio: *Toimija*

15

palvelunkäyttäjä

määritelmä

palvelua käyttävä tai muuten palvelutoiminnan kohteena oleva *toimija*

huomautus

Palvelunkäyttäjä voi toimia myös *asiakkaan* roolissa, mikäli *palvelunantajan* ja palvelunkäyttäjän
välillä on asiakassuhde. Kaikki palvelunkäyttäjät eivät ole palvelunantajan asiakkaita.

Käsittekaavio: *Toimija*

16

palvelunantaja

määritelmä

toimija, joka järjestää, tuottaa tai toteuttaa *palveluja*

Käsittekaavio: *Toimija*

17

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

toimintapaikka

määritelmä

fyysinen paikka, jossa *toiminnanharjoittaja* harjoittaa *lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativaa toimin-
taansa*

huomautus

Toimintapaikka voi olla esimerkiksi kaivos, anniskeluravintola, eläinsuoja, tapahtumapuisto tai
julkinen tila. Toimintapaikka voi olla myös siirrettävä, kuten ravintolavaunu tai siirrettävä myynti-
koju. Virtuaalipalvelun toimintapaikkana voi olla sähköinen osoite.

Organisaatiolla voi olla monta toimipaikkaa, mutta niissä kaikissa ei harjoiteta lupaa, ilmoitusta
tai rekisteröintiä vaativaa toimintaa.

Toimintapaikka-käsitteen sisältöön viitattaessa saatetaan eri säädöksissä käyttää eri nimityksiä
ja toimintapaikkaan liitettävät tiedot saattavat vaihdella.

Käsittekaavio: *Toimija*

18

toimintatieto

määritelmä

toiminnan käyttämä, toiminnassa tuotettava tai muu toimintaa koskeva tieto

Käsittekaavio: *Palvelukokonaisuus*

19

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

tilatietokooste

määritelmä

Luvat ja valvonta -arkkitehtuurin *palvelukerroksen* tuottama kooste siitä, missä vaiheessa tietyn *toiminnanharjoittajan lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativaan toimintaan* liittyvien *asioiden* käsittely on kunkin *toimivaltaisen viranomaisen* osalta

huomautus

Tilatietokooste voidaan rajata tarpeen mukaan toiminnanharjoittajan koko *toimintaan* tai tiettyyn toiminnan osaan.

Tilatietokoosteena voidaan esittää myös kooste *toimivaltaisten viranomaisten ratkaisuksista*, jotka koskevat toiminnanharjoittajan lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativaa toimintaa.

Käsittekaaviot: *Palvelukokonaisuus* ja *Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely*

20

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

palvelun käytön opastus

määritelmä

palvelukerroksen käyttöä koskeva neuvonta

huomautus

Palvelun käytön opastus toteutetaan palvelukerroksen sisäisenä toimintona.

Käsittekaavio: *Palvelukokonaisuus*

21

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

ohjeistus

määritelmä

lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativaa toimintaa koskevien viranomaisohjeiden antaminen

huomautus

Ohjeistus on *toimivaltaisen viranomaisen* vastuulla. Ohjeistus voi tapahtua ennen *asian vireilletuloa* tai sen jälkeen. Ohje voi sisältyä säädökseen tai se voidaan antaa erillisenä.

Käsittekaavio: *Palvelukokonaisuus*

22

palvelukerroksen seurantatieto

määritelmä

palvelukerroksen toiminnasta kerättävä tieto

huomautus

Palvelukerroksen seurantatietoa käytetään muun muassa *palvelun* kehittämiseen. Tietoa voidaan kerätä esimerkiksi tehtyjen tiedonhakuja tms. perusteella.

Käsittekaavio: *Palvelukokonaisuus*

23

kuuleminen

määritelmä

toiminta, jossa *asianosaiselle* tai *asiaan osalliselle* annetaan tilaisuus esittää mielipiteensä tai selityksensä *toimivaltaisen viranomaisen* käsiteltävänä olevasta *asiasta* ja tarvittaessa sellaisista seikoista tai selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisemiseen

huomautus

Asianosaisilla tulee olla oikeus tulla kuulluiksi. Asiaan osallisten oikeus tulla kuulluiksi määräytyy alaa koskevien säädösten mukaan.

Käsittekaavio: *Palvelukokonaisuus*

24

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

palvelukokonaisuuskohtainen tiedonohjaussuunnitelma

määritelmä

palvelukokonaisuutta koskeva tiedonohjaussuunnitelma, jonka kyseiseen palvelukokonaisuuteen liittyneet *toimivaltaiset viranomaiset* ovat laatineet yhdessä

huomautus

Palvelukokonaisuuskohtaisella tiedonohjaussuunnitelmalla hallinnoidaan tietojen siirtymistä lupien, ilmoitusten, rekisteröintien ja valvonnan *palvelukerroksesta* yksittäisten toimivaltaisten viranomaisten asiankäsittelyjärjestelmiin.

Käsittekaavio: *Palvelukokonaisuus*

25

riskianalyysi

määritelmä

toiminta, jossa tunnistetaan riskit ja arvioidaan suunniteltuun toimintaan liittyvien poikkeamien todennäköisyyttä

Käsittekaavio: *Valvonta*

26

toimivaltaisen viranomaisen riskianalyysi

määritelmä

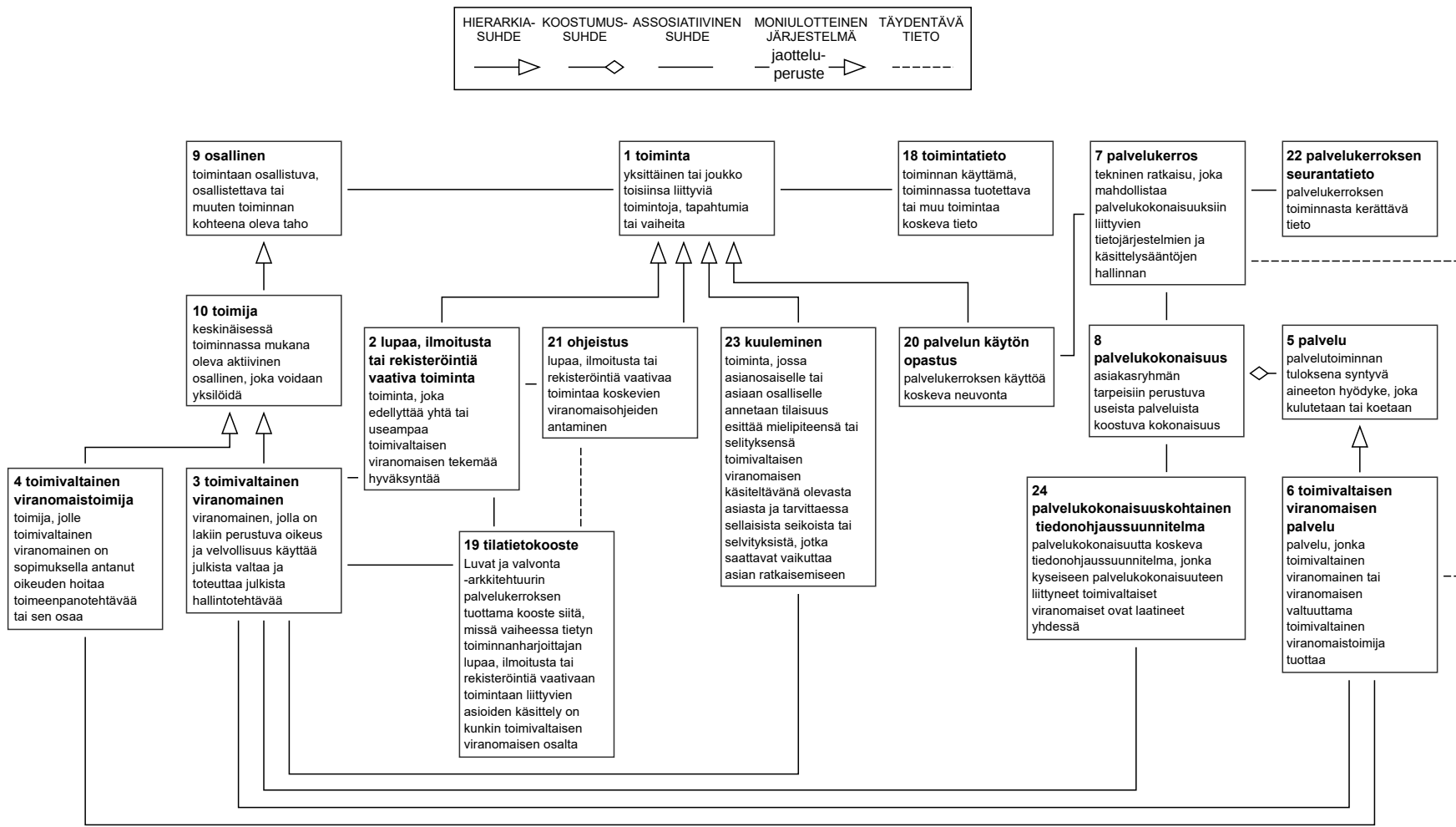
riskianalyysi, jonka *toimivaltainen viranomainen* on laatinut *toiminnanharjoittajan toiminnasta*

huomautus

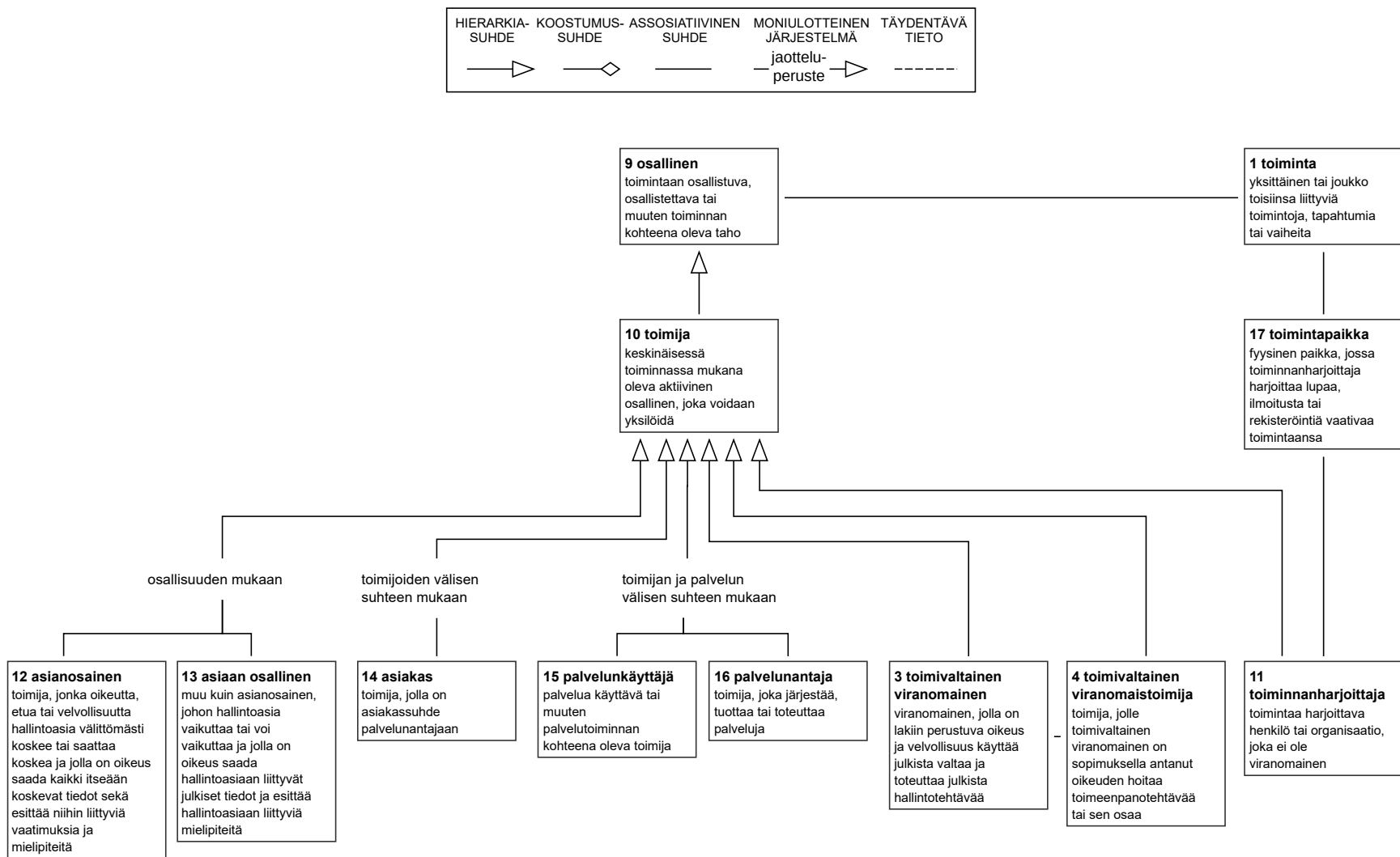
Kaikki *palvelukokonaisuuteen* liittyvät riskit eivät ole yhteisiä kaikille palvelukokonaisuuteen liittyneille toimivaltaisille viranomaisille. Toimivaltaisten viranomaisten joukko määräytyy kunkin palvelukokonaisuuden osalta erikseen.

Käsittekaavio: *Valvonta*

Käsitteekaavio 1. Palvelukokonaisuus.

Käsitteekaavio 2. Toimija.

2 LUPA-, ILMOITUS- JA REKISTERÖINTIASIOIDEN KÄSITTELY

27

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

ennakkoarvio toiminnasta

määritelmä

toimivaltaisen viranomaisen arvio *lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativan toiminnan* aloittamisen tai muuttamisen mahdollisuuksista

huomautus

Toimivaltaisella viranomaisella on aina vastuu *toiminnasta* annettavasta ennakkoarviosta, vaikka arvion laatiminen olisi annettu muun *toimijan* tehtäväksi.

Käsittekaavio: *Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely*

28

asia

määritelmä

ratkaistavaksi annettu tai otettu tehtävä

huomautus

Asian käsittelyvaiheita ovat esimerkiksi *vireilletulo*, valmistelu, päätöksenteko, tiedoksianto, *muutoksenhaku* ja seuranta.

Asioita käsitellään asiankäsittelyjärjestelmissä.

Käsittekaavio: *Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely*

29

vireillepano

määritelmä

toiminta, jolla *asia* saatetaan *toimivaltaisen viranomaisen* tietoon käsittelyä varten

huomautus

Asia pannaan vireille siten, että asiaan liittyvä asiakirja tai suullista vireillepanoa varten tarvittavat tiedot toimitetaan toimivaltaiselle viranomaiselle. Luvat ja valvonta -arkkitehtuurin *palvelukerroksessa* ei oteta kantaa siihen, millä nimityksillä vireillepanoon liittyviin asiakirjoihin (kuten ilmoitus ja hakemus) toimivaltaisten viranomaisten toiminnassa viitataan.

Lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativan toiminnan tiedot voivat liittyä yhteen tai useaan *toimivaltaisen viranomaisen palveluun*. Lupa-, ilmoitus- tai rekisteröintiasiaa vireillepantaessa annetaan kaikkien lupien, ilmoitusten, rekisteröintien ja valvonnan *palvelukokonaisuuteen* osallistuvien *toimivaltaisten viranomaisten* tarvitsemat tiedot.

Käsittekaavio: *Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely*

30

vireilletulo

määritelmä

tapahtuma, jossa *toimivaltainen viranomainen* vastaanottaa *asian*

huomautus

Asia tulee vireille, kun asian *vireillepanoon* liittyvä asiakirja saapuu toimivaltaiselle viranomaiselle tai siten, että asian käsittelyn aloittamiseksi tarvittavat tiedot esitetään suullisesti ja toimivaltainen viranomainen kirjaa ne.

Käsittekaavio: *Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely*

31

lisätieto

määritelmä

aiemmin saatuja tai annettuja tietoja täydentävä tieto

Käsittekaavio: *Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely*

32

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

lisätietopyyntö

määritelmä

vireilletulon jälkeinen pyyntö toimittaa puuttuvia *lisätietoja*, jotka ovat tarpeen *asian* käsittelyn aloittamiseksi

huomautus

Lisätietopyynnön tiedot esitetään rakenteisessa muodossa.

Lisätietopyyntö voi olla yksittäisen *toimivaltaisen viranomaisen* tietopyyntö tai *palvelukokonaisuudessa* toimivien viranomaisten yhteinen tietopyyntö.

Käsittekaavio: *Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely*

33

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

lisäselvityspyyntö

määritelmä

vireilletulon jälkeinen pyyntö toimittaa puuttuvia *lisätietoja*, jotka tarvitaan *asian* käsittelyn jatkamiseksi

huomautus

Lisäselvityspyynnön tiedot esitetään kuvailevana tietona.

Lisäselvityspyyntö voi olla yksittäisen *toimivaltaisen viranomaisen* tietopyyntö tai *palvelukokonaisuudessa* toimivien viranomaisten yhteinen tietopyyntö.

Käsittekaavio: *Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely*

34

lausuntopyyntö

määritelmä

pyyntö laatia kannanotto tiettyyn *asiaan* liittyvästä tarkastelun kohteesta

huomautus

Lupien, ilmoitusten, rekisteröintien ja valvonnan palvelukokonaisuudessa lausuntopyynnön tekee jokin *palvelukokonaisuuden* tuottamiseen osallistuvista *toimivaltaisista viranomaisista*. Viranomainen voi tehdä lausuntopyynnön myös oman asiankäsittelyjärjestelmänsä kautta.

Käsittekaavio: *Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely*

35

lausunto

määritelmä

asiakirja tai asiakirjojen muodostama kokonaisuus, jolla tuodaan *lausuntopyyntöön* perustuen esille näkemys tarkastelun kohteesta

huomautus

Lausunnon voi antaa *asianosainen* tai *asiaan osallinen*. Myös viranomaiset voivat olla asianosaisia tai asiaan osallisia.

Käsittekaavio: *Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely*

36

ratkaisu

määritelmä

asian käsittelyn tulos

huomautus

Kunkin alan erillislainsäädäntö vaikuttaa siihen, katsotaanko mahdolliset liitteet osaksi ratkaisua.

Käsittekaavio: *Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely*

37

päätös

määritelmä

toimivaltaisen viranomaisen ratkaisu

huomautus

Päätöksellä toimivaltainen viranomainen voi esimerkiksi antaa *toiminnanharjoittajalle* oikeuden tiettyyn *toimintaan*.

Päätöksen lainvoimaisuus edellyttää, että päätös on annettu tiedoksi *asiakkaalle*.

Luvat ja valvonta -arkkitehtuurin *palvelukerroksessa* ei oteta kantaa siihen, minkälainen päätöksentekoprosessi kullakin toimivaltaisella viranomaisella on tai mitä nimityksiä toimivaltaiset viranomaiset käyttävät prosessin lopputuloksesta.

Käsittekaavio: *Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely*

38

kuulutus

määritelmä

viranomaisen *toiminta*, jolla tieto saatetaan yleisesti saataville

huomautus

Tietyt *toimivaltaiset viranomaiset* ilmoittavat esimerkiksi *ratkaisuista* kuulutuksella.

Käsittekaavio: *Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely*

39

muutoksenhaku

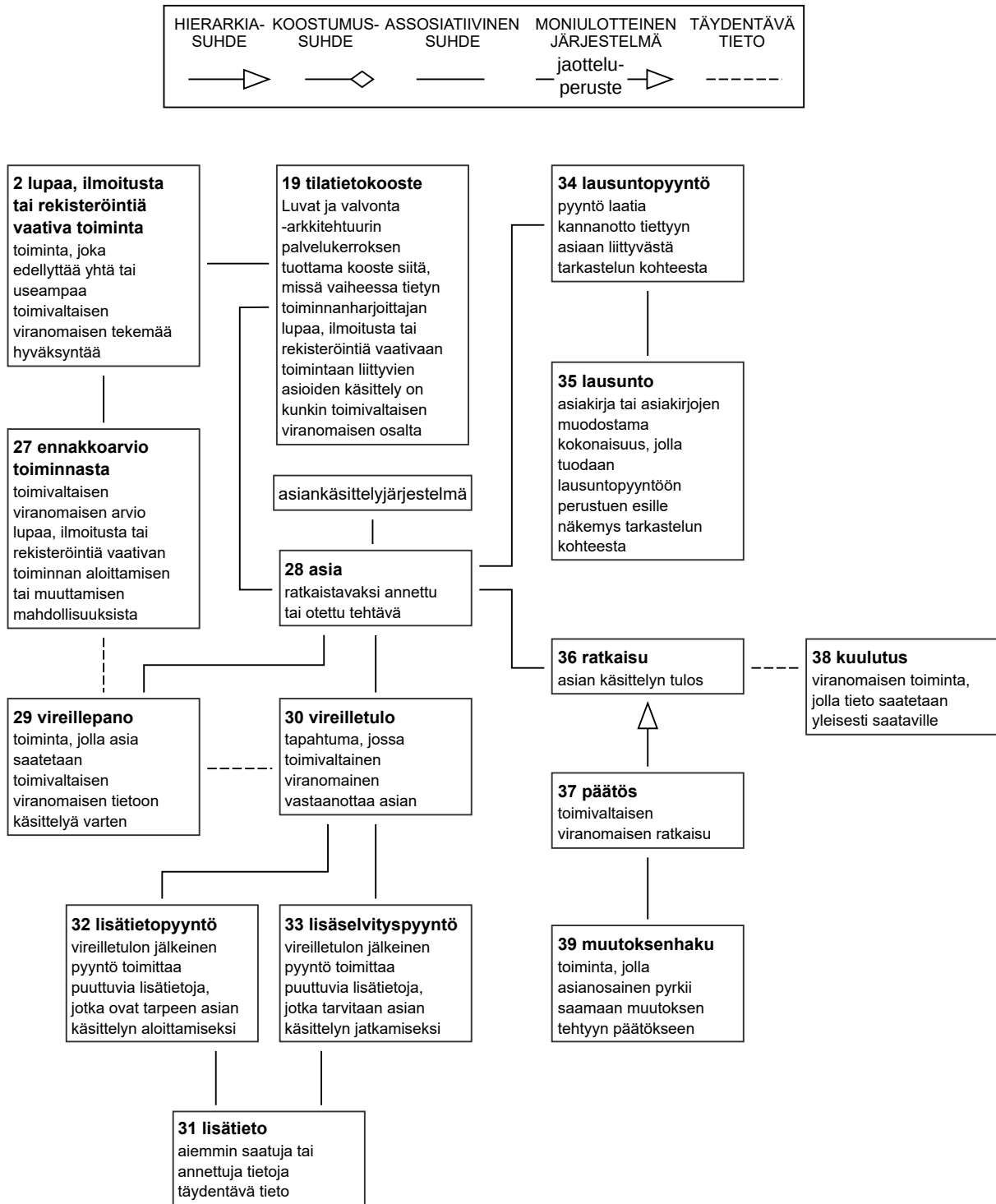
määritelmä

toiminta, jolla *asianosainen* pyrkii saamaan muutoksen tehtyyn *päätökseen*

huomautus

Toiminnanharjoittajalla on mahdollisuus hakea muutosta *lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativasta toiminnasta* annettuun *päätökseen*.

Käsittekaavio: *Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely*

Käsittekaavio 3. Lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintiasioiden käsittely.

3 VALVONTA

40

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

valvonta

määritelmä

sen selvittäminen ja toteaminen, täyttääkö tarkasteltava *toiminta*, *toimija* tai *toimintapaikka* tai näiden yhdistelmä asetetut vaatimukset

huomautus

Valvonta koostuu *valvontatapahtumista* ja jatkuvaluonteisesta valvonnasta.

Usein *toimija* tulee valvonnan piiriin aloitettuaan *lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativan toiminnan*.

Käsittekaavio: *Valvonta*

41

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

omavalvonta

määritelmä

systemaattinen *valvonta*, jonka avulla *toiminnanharjoittaja* tarkkailee oman *toimintansa* ja sen vaikutusten vaatimustenmukaisuutta ja hallitsee toimintansa riskejä

Käsittekaavio: *Valvonta*

42

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

huomio

määritelmä

lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativaan toimintaan liittyvä seikka, joka on huomattu

huomautus

Huomion voi tehdä *toimivaltainen viranomaisen, asianosainen, asiaan osallinen* tai sivullinen. Huomio voi vaikuttaa lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativaan toimintaan kohdistuvaan *valvontaan* ja toiminnan *riskianalyysiin*, kun asiaan osallinen tai sivullinen saattaa tekemänsä huomion toimivaltaisen viranomaisen tietoon.

Käsittekaavio: *Valvonta*

43

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

havainto

määritelmä

toimivaltaisen viranomaisen tai *toimivaltaisen viranomaistoimijan* tekemä *huomio*

huomautus

Havainnot perustuvat toimivaltaisen viranomaisen tai toimivaltaisen viranomaistoimijan tekemään *valvontaan*, joka voi olla viranomaisen ennalta suunnittelemaa tai esimerkiksi *asiaan osallisen* huomioon perustuvaa.

Käsittekaavio: *Valvonta*

44

havainnointikohde

määritelmä

kohde, josta tehdään *havainnot*

huomautus

Esimerkiksi laitteistot ja jätehuollon järjestäminen voivat olla teollisuuslaitokseen liittyviä havainnointikohteita. Havainnointikohteet yhdessä voivat muodostaa tarkastuslistan. Tietty havainnointikohde voi liittyä yhden tai useamman *toimivaltaisen viranomaisen toimintaan*.

Käsittekaavio: *Valvonta*

45

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

valvontakohte

määritelmä

toimivaltaisen viranomaisen valvonnan alaisuuteen kuuluva *toiminnan*, *toimijan* tai *toimintapaikan* yhdistelmä

huomautus

Valvontakohteessa on tyypillisesti useita *havainnointikohteita*. Yhteen valvontakohteeseen voi kuulua yksi tai useampia toimintapaikkoja. Valvontakohte voi olla esimerkiksi yksittäinen myymälä, ravintola tai leikkikenttä.

Käsittekaavio: *Valvonta*

46

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

valvontaohjelma

määritelmä

valvonnan strategisen suunnittelun ohjelma, jonka tarkoituksena on yhdenmukaistaa *toimivaltaisten viranomaisten* käytäntöjä sekä tukea suunnitelmallista riskienhallintaa ja valvonnan resurssien käyttöä

huomautus

Valvontaohjelma laaditaan usein useamman vuoden ajalle.

Valvontaohjelma tukee myös *omavalvontaa*.

Käsittekaavio: *Valvonta*

47

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

valvonnan vuosisuunnitelma

määritelmä

toimivaltaisen viranomaisen valvontaohjelmaan perustuva operatiivinen suunnitelma riskienhallinnasta, *valvontakohteista* ja *valvonnan* resurssien käytöstä yhden vuoden ajalle

huomautus

Valvonnan vuosisuunnitelma on aina viranomaiskohtainen, ja siihen voi sisältyä esimerkiksi tieto tehtävien *valvontatapahtumien* määrästä, valvonnan painopistealueista ja ennakoimattomissa tilanteissa noudatettavista toimintatavoista.

Valvonnan vuosisuunnitelmaan voi sisältyä sekä kaikille valvontakohteille yhteisiä että toiminnanharjoittajakohtaisia toimenpiteitä.

Käsittekaavio: *Valvonta*

48

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

toiminnanharjoittajakohtainen vuosisuunnitelma

määritelmä

suunnitelma, joka koskee yhteen *toiminnanharjoittajaan* vuoden aikana kohdistettavaa *valvontaa*

huomautus

Toiminnanharjoittajakohtainen vuosisuunnitelma voi olla viranomaisten yhteinen tai yhden viranomaisen laatima.

Toiminnanharjoittajakohtainen vuosisuunnitelma voi olla toimintakohtainen tai toimintapaikkakohtainen.

Käsittekaavio: *Valvonta*

49

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

valvontatapahtuma

määritelmä

valvontaan liittyvä tapahtuma, jossa *toimivaltainen viranomainen* tai *toimivaltainen viranomaistoimija* tutkii *valvontakohdetta* kertaluonteisesti

huomautus

Valvontatapahtumaan voi osallistua yksi tai useampi toimivaltainen viranomainen tai toimivaltainen viranomaistoimija.

Käsittekaavio: *Valvonta*

50

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

valvontakäynti

määritelmä

valvontatapahtuma, jonka *toimivaltainen viranomainen* tai *toimivaltainen viranomaistoimija* tekee *valvontakohteeseen* kuuluvassa *toimintapaikassa toiminnan* yleistä arviointia varten

huomautus

Valvontakäynti voidaan tehdä ennen *lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativan toiminnan* aloittamista, sen aikana ja sen päätyttyä.

Luvat ja valvonta -arkkitehtuurin *palvelukerroksessa* ei oteta kantaa siihen, mitä nimitystä eri hallinnonaloilla käytetään kyseisestä valvontatapahtumasta.

Käsittekaavio: *Valvonta*

51

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

tarkastuskäynti

määritelmä

valvontatapahtuma, jonka *toimivaltainen viranomainen* tai *toimivaltainen viranomaistoimija* tekee *valvontakohteeseen* kuuluvassa *toimintapaikassa* tietyn *asian* tarkastamista varten

huomautus

Tarkastuskäynnistä voidaan sopia *toiminnanharjoittajan* kanssa etukäteen tai tarkastuskäynti voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta.

Tarkastuskäynti voidaan tehdä ennen *lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativan toiminnan* aloittamista, sen aikana tai sen päätyttyä.

Käsittekaavio: *Valvonta*

52

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

valvontatapahtuman suunnitelma

määritelmä

suunnitelma, joka koskee yhden tai useamman *toimivaltaisen viranomaisen* tai *toimivaltaisen viranomaistoimijan valvontatapahtumaa*

huomautus

Valvontatapahtuman suunnitelma voi olla viranomaiskohtainen tai yhteinen.

Valvontatapahtuman suunnitelma voi olla toiminnanharjoittaja-, toiminta- tai toimintapaikkakohtainen.

Käsittekaavio: *Valvonta*

53

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

valvontaraportti

määritelmä

raportti, jonka *toimivaltainen viranomaisen* tai *toimivaltainen viranomaistoimija* on laatinut *valvontata-*
pahtuman perusteella

huomautus

Luvat ja valvonta -arkkitehtuurin *palvelukerroksessa* ei oteta kantaa siihen, mitä nimitystä eri hallinnonaloilla käytetään kyseisestä raportista.

Käsittekaavio: *Valvonta*

54

<lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta>

korjaava toimenpide

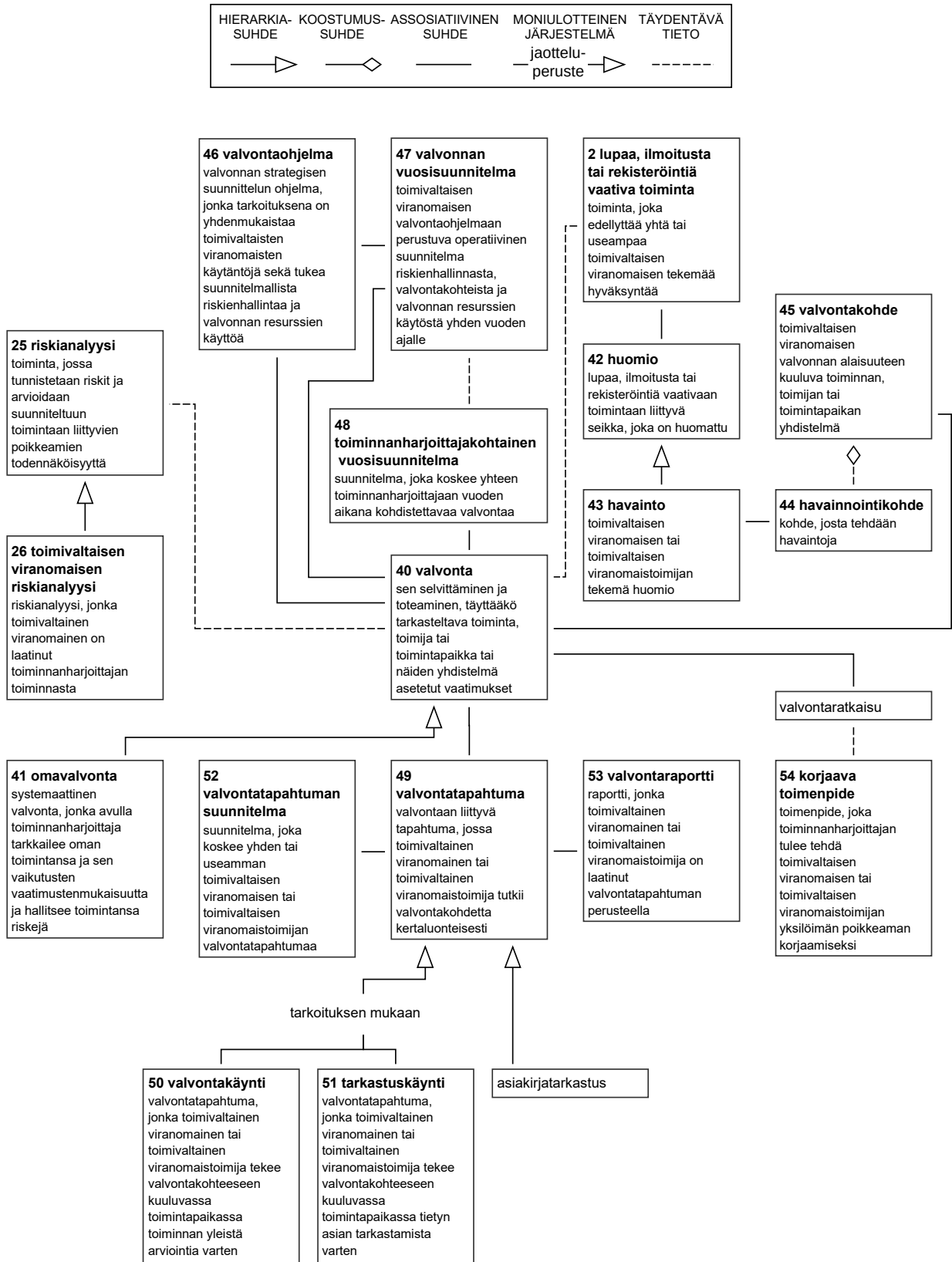
määritelmä

toimenpide, joka *toiminnanharjoittajan* tulee tehdä *toimivaltaisen viranomaisen* tai *toimivaltaisen viran-*
omaistoimijan yksilöimän poikkeaman korjaamiseksi

huomautus

Toimivaltaiset viranomaiset tai toimivaltaiset viranomaistoimijat osoittavat poikkeamat omien toimintamalliensa mukaisesti.

Käsittekaavio: *Valvonta*

Käsittekaavio 4. Valvonta.

Hakemisto

Hakemiston numerot viittaavat termitietuenumeroihin.

asia	28	palvelukokonaisuuskohtainen	
asiaan osallinen	13	tiedonohjaussuunnitelma	24
asiakas	14	palvelun käytön opastus	20
asianosainen	12	palvelunantaja	16
ennakkoarvio toiminnasta	27	palvelunkäyttäjä	15
hakemus; ks. vireillepano.....	29	päätös	37
havainnointikohde	44	ratkaisu	36
havainto	43	riskianalyysi	25
huomio	42	tarkastuskertomus; ks. valvontaraportti.....	53
ilmoituksenvarainen toiminta; ks. lupaa, ilmoitusta tai		tarkastuskäynti	51
rekisteröintiä vaativa toiminta.....	2	tarkastusraportti; ks. valvontaraportti.....	53
ilmoitus; ks. vireillepano.....	29	tilatietokooste	19
kolmas osapuoli; ks. asiaan osallinen.....	13	toimija	10
korjaava toimenpide	54	toiminnanharjoittaja	11
kuuleminen	23	toiminnanharjoittajakohtainen vuosisuunnitelma ...	48
kuulutus	38	toiminta	1
lausunto	35	toimintapaikka	17
lausuntopyyntö	34	toimintatieto	18
lisäselvityspyyntö	33	toimipaikka; ks. toimintapaikka.....	17
lisätieto	31	toimivaltainen viranomainen	3
lisätietopyyntö	32	toimivaltainen viranomaistoimija	4
lupaa, ilmoitusta tai rekisteröintiä vaativa toiminta ...	2	toimivaltaisen viranomaisen palvelu	6
luvanvarainen toiminta; ks. lupaa, ilmoitusta tai		toimivaltaisen viranomaisen riskianalyysi	26
rekisteröintiä vaativa toiminta.....	2	valvonnan vuosisuunnitelma	47
muutoksenhaku	39	valvonta	40
ohjaus- ja arviointikäynti; ks. valvontakäynti.....	50	valvontakertomus; ks. valvontaraportti.....	53
ohjeistus	21	valvontakohde	45
omavalvonta	41	valvontakäynti	50
osallinen	9	valvontaohjelma	46
palvelu	5	valvontaraportti	53
palvelukerros seurantatieto	22	valvontatapahtuma	49
palvelukerros	7	valvontatapahtuman suunnitelma	52
palvelukokonaisuus	8	vireillepano	29
		vireilletulo	30